2025/2630

19.12.2025.

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2025/2630

(2025. gada 16. decembris)

par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ar ko atceļ Lēmumu 2012/21/ES

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 106. panta 3. punktu,

tā kā:

(1) Līguma par Eiropas Savienības darbību ("Līgums") 14. pantā paredzēts, ka Savienībai, neskarot Līguma 93., 106. un 107. panta noteikumus, jāizmanto savas pilnvaras tā, lai nodrošinātu, ka pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi darbotos, balstoties uz principiem un nosacījumiem, kas ļauj īstenot to uzdevumus.

(2) Lai daži pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi varētu darboties saskaņā ar principiem un nosacījumiem, kas ļauj tiem īstenot to uzdevumus, tiem var izrādīties nepieciešama valsts finansiālā palīdzība, lai segtu daļu vai visas īpašās izmaksas par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu. Saskaņā ar Līguma 345. pantu nav nozīmes tam, vai šādus pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniedz valsts vai privāti uzņēmumi.

(3) Līguma 106. panta 2. punktā noteikts, ka uz uzņēmumiem, kam uzticēta pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšana vai kas darbojas kā fiskāli monopoli, attiecas Līgumā ietvertie noteikumi un jo īpaši noteikumi par konkurenci, ja šo noteikumu piemērojums *de iure* vai *de facto* netraucē veikt tiem uzticētos uzdevumus. Tiem tomēr nevajadzētu ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu Savienības interesēm.

(4) Eiropas Savienības Tiesa spriedumā lietā *Altmark* ([1]) nolēma, ka kompensācija par sabiedrisku pakalpojumu nav valsts atbalsts Līguma 107. panta nozīmē ar nosacījumu, ka tiek ievēroti četri kumulatīvi kritēriji. Pirmkārt, saņēmējam uzņēmumam ir faktiski jābūt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām, un šīm saistībām ir jābūt skaidri definētām. Otrkārt, kompensācijas aprēķināšanas parametriem jābūt objektīvā un pārredzamā veidā noteiktiem iepriekš. Treškārt, kompensācija nedrīkst pārsniegt summu, kas nepieciešama, lai segtu visas izmaksas vai daļu no izmaksām, kas rodas, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu, ņemot vērā attiecīgus ieņēmumus un saprātīgu peļņu. Ceturtkārt, gadījumā, ja uzņēmums, kuram ir pienākums sniegt sabiedriskos pakalpojumus konkrētā gadījumā, nav izvēlēts saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru, kas ļautu izvēlēties pretendentu, kurš ir spējīgs sniegt šos pakalpojumus par kopienai zemāko cenu, nepieciešamās kompensācijas līmenis jānosaka, pamatojoties uz to izmaksu analīzi, kuras rastos tipiskam, labi pārvaldītam un atbilstīgi apgādātam uzņēmumam.

(5) Ja šie četri kritēriji nav ievēroti un ir izpildīti vispārējie nosacījumi Līguma 107. panta 1. punkta piemērošanai, kompensācija par sabiedriskajiem pakalpojumiem ir valsts atbalsts un uz to attiecas Līguma 93., 106., 107. un 108. pants.

(6) Papildus šim lēmumam trīs instrumenti ir būtiski valsts atbalsta noteikumu piemērošanai kompensācijām par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu:

a) Komisijas paziņojums par Eiropas Savienības valsts atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu ([2]), kurā precizēta Līguma 107. panta un *Altmark* spriedumā šādām kompensācijām noteikto četru kritēriju piemērošana;

([1]) Lieta C-280/00, *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft*, ECLI:EU:C:2003:415.
([2]) Komisijas paziņojums par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu (OV C 8, 11.1.2012., 4. lpp.).

b) Komisijas Regulā (ES) 2023/2832 par Līguma 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi ([3]), paredzēti konkrēti nosacījumi, tostarp kompensācijas summa, saskaņā ar kuriem sabiedrisko pakalpojumu kompensācija uzskatāma par neatbilstošu visiem 107. panta 1. punkta kritērijiem;

c) nostādnes par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu ([4]), kurās norādīts, kā Komisija analizēs gadījumus, uz kuriem šis lēmums neattiecas un par kuriem līdz ar to ir jāpaziņo Komisijai.

(7) Komisijas Lēmumā 2012/21/ES ([5]) norādīta izņēmuma nozīme un apjoms saskaņā ar Līguma 106. panta 2. punktu un paredzēti noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt minētajā noteikumā minēto kritēriju izpildes efektīvu uzraudzību. Ņemot vērā pieredzi, kas gūta, piemērojot Lēmumu 2012/21/ES, izmaiņas ekonomikas apstākļos, jo īpaši saistībā ar mājokļu krīzi, kā arī tirgus attīstību, ir jāpārskata minētajā lēmumā paredzētie noteikumi.

(8) Tāpēc Lēmums 2012/21/ES būtu jāatceļ un jāaizstāj ar šo lēmumu, kurā paredzēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem valsts atbalsts kompensācijas veidā par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi ir atbrīvots no iepriekšējas paziņošanas prasības saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu, ja šādu atbalstu var uzskatīt par saderīgu ar Līguma 106. panta 2. punktu.

(9) Valsts atbalstu kompensācijas veidā par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi var uzskatīt par saderīgu tikai gadījumā, ja tas ir piešķirts, lai nodrošinātu pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā. No tiesu prakses ([6]) redzams, ka, tā kā nav izstrādāti Savienības nozariski noteikumi, kas regulē šo jautājumu, dalībvalstīm ir plašas iespējas brīvi definēt, kāda veida pakalpojumus klasificēt kā pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Tādējādi Komisijas uzdevums ir nodrošināt, lai pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi definēšanā nebūtu acīmredzamu kļūdu.

(10) Ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, ierobežotas kompensācijas summas, kas piešķirtas uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, neietekmē tirdzniecības un konkurences attīstību tik lielā mērā, lai būtu pretrunā Savienības interesēm. Lai šajā lēmumā identificētu atbalsta saņēmēju, būtu jāpiemēro jēdziens "viens vienots uzņēmums", kā definēts Komisijas Regulas (ES) 2023/2832 ([7]) 2. panta 2. punktā. Tāpēc, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, individuāla valsts atbalsta paziņošana nebūtu nepieciešama kompensācijai, kas ir mazāka par noteiktu gada kompensācijas summu. Ir arī lietderīgi palielināt minēto vispārējo kompensācijas robežlielumu, lai atspoguļotu inflāciju kopš Lēmuma 2012/21/ES pieņemšanas.

(11) Uzņēmumam var uzticēt sniegt vairākus pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un tas var saņemt kompensāciju līdz vispārējam kompensācijas robežlielumam par katru tam uzticēto pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Tas pats attiecas uz gadījumiem, kad uzņēmumam pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu kopīgi vai individuāli uztic vairākas dalībvalstis. Tāpēc minētajam pilnvarotajam uzņēmumam vajadzētu būt iespējai saņemt kompensāciju līdz vispārējam robežlielumam no katras dalībvalsts, kurā uzticētais pakalpojums tiek sniegts.

([3]) Komisijas Regula (ES) 2023/2832 (2023. gada 13. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (OV L, 2023/2832, 15.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

([4]) Komisijas paziņojums – Eiropas Savienības nostādnes par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (OV C 8, 11.1.2012., 15. lpp.).

([5]) Komisijas Lēmums 2012/21/ES (2011. gada 20. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (OV L 7, 11.1.2012., 3. lpp., ELI:. http://data.europa.eu/eli/dec/2012/21(1)/oj).

([6]) Lieta C-280/00, *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft*, ECLI:EU:C:2003:415.

([7]) Komisijas Regula (ES) 2023/2832 (2023. gada 13. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (OV L, 2023/2832, 15.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

(12) Slimnīcām un uzņēmumiem, kas ir sociālo pakalpojumu sniedzēji, tostarp, ja tie ir organizēti kā bezpeļņas struktūras ([8]), un kuriem uzticēti uzdevumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir īpašas iezīmes, kas jāņem vērā. Jo īpaši jāņem vērā tas, ka pašreizējos ekonomiskajos apstākļos sociālajiem pakalpojumiem var būt nepieciešama atbalsta summa, kas pārsniedz šajā lēmumā noteikto vispārējo kompensācijas robežlielumu, lai kompensētu sabiedrisko pakalpojumu izmaksas, savukārt lielāka kompensācija par sociālajiem pakalpojumiem ne vienmēr rada lielāku konkurences izkropļojumu risku. Attiecīgi arī uzņēmumiem, kas ir sociālo pakalpojumu sniedzēji, būtu jāpiemēro šajā lēmumā paredzētais atbrīvojums no paziņošanas, pat ja kompensācijas summa, ko tie saņem, pārsniedz vispārējo kompensācijas robežlielumu. Atbrīvojums no paziņošanas būtu jāattiecina arī uz slimnīcām, kas nodrošina medicīnisko aprūpi, tostarp attiecīgā gadījumā neatliekamo medicīnisko palīdzību un papildpakalpojumus, kas ir tieši saistīti ar to galvenajām darbībām, jo īpaši medicīniskās pētniecības jomā. Lai gūtu labumu no atbrīvojuma no paziņošanas, sociāliem pakalpojumiem jābūt skaidri definētiem un tiem jārisina sociālās vajadzības saistībā ar veselību un ilgtermiņa aprūpi, bērnu aprūpi, piekļuvi un reintegrāciju darba tirgū un neaizsargāto grupu aprūpi un sociālo integrāciju. Tas ietver pakalpojumus, kas atbalsta personu ar invaliditāti neatkarīgu dzīvi un integrāciju sabiedrībā, piemēram, personīgo palīdzību, neatkarīgas dzīves centrus, palīgtehnoloģiju pakalpojumus, rehabilitācijas un habilitācijas pakalpojumus.

(13) To pašu iemeslu dēļ kompensāciju par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu jomā sniegšanu nelabvēlīgā situācijā esošām mājsaimniecībām vai sociāli mazāk labvēlīgām grupām, tostarp bezpajumtniekiem, kuri maksātspējas ierobežojumu dēļ nespēj piekļūt mājoklim tirgus apstākļos, var atbrīvot no paziņošanas prasības, pat ja tā pārsniedz vispārējo kompensācijas robežlielumu. Vajadzētu būt iespējai, ka kompensācija par pakalpojumiem sociālo mājokļu jomā cita starpā sedz ieguldījumu izmaksas jaunu ēku būvniecībai, tostarp zemes iegādei, esošo dzīvokļu vai pārveidojamo vai renovējamo ēku iegādei, esošo dzīvokļu vai ēku (vai to atsevišķu būves elementu ([9])) pārveidošanai vai renovācijai, izmaksas, kas rodas, nodrošinot atbilstību piekļūstamības prasībām vecāka gadagājuma cilvēkiem vai personām ar invaliditāti, vides standartu ievērošanu un izmaksas par pielāgošanos klimatnoturībai, tostarp ūdensresursu noturībai, kā arī darbības izmaksas, ja tas nepieciešams pakalpojuma darbībai.

(14) Kopš Lēmuma 2012/21/ES pieņemšanas daudzās dalībvalstīs mājokļu pieejamība ir kļuvusi par būtisku problēmu, kas skar ne tikai nelabvēlīgā situācijā esošas mājsaimniecības vai sociāli mazāk labvēlīgas grupas, bet arī grupas ar vidējiem ienākumiem, un arvien vairāk cilvēku saskaras ar grūtībām nodrošināt kvalitatīvus mājokļus par pieņemamu cenu. Mājokļu problēmas var būt īpaši aktuālas noteiktās vietās, piemēram, augsta pieprasījuma tūrisma un lielās pilsētās, strauji augošos pilsētu un ekonomikas mezglos, attālos tālākajos un izolētos reģionos. Tāpēc ir jāveic pasākumi, lai palielinātu mājokļu pieejamību, izmantojot īres mājokļus vai mājokļu īpašumtiesības par pieņemamām cenām, lai mazinātu spiedienu vietējos mājokļu tirgos. Lai veicinātu publiskās iniciatīvas, ar kurām atbalsta cenas ziņā pieejamus mājokļus, ir lietderīgi paredzēt īpašus nosacījumus, lai pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā atbrīvotu no Līguma 108. panta 3. punktā noteiktās paziņošanas prasības.

(15) Lai gan nelabvēlīgā situācijā esošas mājsaimniecības vai sociāli mazāk labvēlīgas grupas, tostarp bezpajumtnieki, var gūt labumu no pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu jomā, šādi pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi nolūkā novērst nabadzības koncentrāciju telpā var ietvert arī nelielu daļu mājsaimniecību, kuras nav nelabvēlīgā situācijā.

([8]) "Bezpeļņas struktūras" definīcija, kas izklāstīta Regulā (ES) 2023/2832 par Līguma 107. un 108. panta piemērošanu, ir piemērojama arī saistībā ar šā lēmuma īstenošanu.

([9]) Saskaņā ar 2. panta 17. punktu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2024/1275 (2024. gada 24. aprīlis) par ēku energosniegumu (OV L, 2024/1275, 8.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj), "būves elements" ir ēkas inženiertehniskā sistēma vai norobežojošo konstrukciju elements. Saskaņā ar minētās direktīvas 2. panta 6. punktu "ēkas inženiertehniskā sistēma" ir ēkas vai ēkas vienības tehnisks aprīkojums, kas nodrošina telpas apkuri, telpas dzesēšanu, ventilāciju, mājsaimniecības karstā ūdens apgādi, iebūvēto apgaismojumu, ēkas automatizāciju un vadību, atjaunīgās enerģijas ražošanu un enerģijas uzkrāšanu uz vietas objektā, vai šādu sistēmu kombinācija, ieskaitot tās sistēmas, kurās izmanto atjaunīgo energoresursu enerģiju. Saskaņā ar minētās direktīvas 2. panta 15. punktu "norobežojošā konstrukcija" ir ēkas konstruktīvie elementi, kas atdala tās iekšējās telpas no āra vides.

(16) Ja dalībvalstīm ir jānodrošina mājokļi galvenokārt nelabvēlīgā situācijā neesošām mājsaimniecībām, tās var izveidot pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā, kas galvenokārt dod labumu mājsaimniecībām, kuras nevar piekļūt cenas ziņā pieejamiem mājokļiem attiecīgo tirgu apstākļu dēļ, bet nav nelabvēlīgā situācijā. Tomēr pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā joprojām var ietvert daļu no nelabvēlīgā situācijā esošām mājsaimniecībām. Pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā saņēmēji būtu jānosaka, ņemot vērā galvenokārt mājsaimniecību ienākumus salīdzinājumā ar mājokļu tirgus cenām un mājsaimniecības sastāvu, vajadzības gadījumā apvienojumā ar citiem faktoriem. Piemēram, varētu samazināt vajadzību pēc cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, ja mājsaimniecību locekļiem pieder mājokļa īpašums vai kopīpašums. Dalībvalstīm vajadzētu būt arī iespējai piešķirt prioritāti cenas ziņā pieejamiem mājokļiem personām, kurām varētu būt grūtības piekļūt mājokļu tirgiem, tostarp, piemēram, personām, kas pilda būtisku lomu sabiedrībā, personām ar invaliditāti, vecāka gadagājuma cilvēkiem vai studentiem, vai vientuļajiem vecākiem.

(17) Turklāt dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai veicināt iekļaujošus rajonus, izmantojot mājokļu modeļus, piemēram, Jauno Eiropas "Bauhaus" ([10]), kuros prioritāte tiek piešķirta piekļuvei subsidētiem mājokļiem, pamatojoties uz sociālās daudzveidības mērķiem, un modeļus, kas apvieno subsidētus mājokļus (sociālos vai cenas ziņā pieejamus mājokļus) un tirgus mājokļus, kā arī padarot mājokļu vidi un rajonus pieejamus personu ar invaliditāti integrācijai.

(18) Lai efektīvi risinātu mājokļu krīzi, pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā sniegšanai bieži vien var būt nepieciešama atbalsta summa, kas pārsniedz šajā lēmumā noteikto vispārējo kompensācijas robežlielumu, lai kompensētu sabiedrisko pakalpojumu izmaksas. Eiropas Komisija ([11]) lēš, ka, lai nākamajā desmitgadē novērstu piedāvājuma un pieprasījuma plaisu, Eiropai papildus 1,6 miljoniem pašlaik uzbūvēto mājokļu būs vajadzīgi aptuveni 650 000 mājokļu gadā. Šo papildu mājokļu nodrošināšana izmaksātu aptuveni 153 miljardus EUR gadā. Ievērojamas investīcijas cenas ziņā pieejamos mājokļos ne vienmēr rada būtiskus izkropļojumu riskus. Tādējādi kompensācija par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā sniegšanu mājsaimniecībām, kuras nevar piekļūt cenas ziņā pieejamiem mājokļiem, būtu jāatbrīvo no paziņošanas prasības pat tad, ja tā pārsniedz vispārējo kompensācijas robežlielumu, ar nosacījumu, ka ir ieviesti pietiekami aizsardzības pasākumi, kā noteikts šajā lēmumā un tā pielikumā, lai ierobežotu konkurences izkropļojumus.

(19) Kompensācijai par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā sniegšanu nevajadzētu izraisīt nepamatotu iejaukšanos normālos tirgus apstākļos, kas varētu izstumt privātos ieguldījumus un būtiski izkropļot konkurenci. Tajā pašā laikā ir svarīgi, lai visneaizsargātākās mājsaimniecības turpinātu gūt labumu no pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu jomā. Tāpēc, izstrādājot pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu un cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā, dalībvalstīm būtu jāievēro īpašs prasību kopums.

(20) Dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai novērtēt mājokļu pieejamību cenas ziņā, izmantojot tādus dažādus rādītājus kā īres un ienākumu attiecība ([12]), hipotekāro maksājumu un ienākumu attiecība ([13]), cenas un ienākumu attiecība ([14]), pārmērīgu mājokļa izmaksu līmenis vai mājokļa iegādei nepieciešamais ienākumu gadu skaits ([15]). Šo rādītāju atsauces vērtības, kas nosaka situācijas, kad nav iespējams piekļūt cenas ziņā pieejamiem mājokļiem valsts, reģionālā vai vietējā līmenī, būtu jānosaka dalībvalstīm. Nosakot pieejamību cenas ziņā, būtu jāņem vērā enerģijas izmaksas. Dalībvalstīm būtu jāspēj pierādīt, ka cenas ziņā pieejamu mājokļu vajadzību apzināšana ir balstīta uz šiem rādītājiem.

([10]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jaunais Eiropas "Bauhaus" – no redzējuma līdz īstenošanai" (COM(2025) 1026) un priekšlikums Padomes ieteikumam par jauno Eiropas "Bauhaus" (COM(2025) 1027).

([11]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas cenas ziņā pieejamu mājokļu plāns" (COM(2025) 1025 final).

([12]) Mājsaimniecības mēneša bruto ienākumu daļa, kas tiek novirzīta īres maksājumiem.

([13]) Mājsaimniecības mēneša bruto ienākumu daļa, kas vajadzīga, lai segtu vidējos ikmēneša hipotekāros maksājumus.

([14]) Vidējo mājokļu cenu attiecība pret mājsaimniecību vidējiem gada ienākumiem attiecīgajā apgabalā.

([15]) Mājsaimniecību bruto ienākumu gadu skaits, kas vajadzīgi, lai iegādātos tipisku mājokli par pašreizējām tirgus cenām.

(21) Kompensācijai par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā principā būtu jākoncentrējas uz ieguldījumu izmaksām jaunu ēku būvniecībā, tostarp zemes iegādē, esošo dzīvokļu vai pārveidojamo vai renovējamo ēku iegādei, esošo dzīvokļu vai ēku (vai to atsevišķu būves elementu) pārveidošanai vai renovācijai, atbilstību piekļūstamības standartiem vecāka gadagājuma cilvēkiem vai personām ar invaliditāti, vides standartu ievērošanu un pielāgošanos klimatnoturībai, tostarp ūdensresursu noturībai. Ja tas nepieciešams pakalpojuma sniegšanai, šāda kompensācija var segt arī darbības izmaksas.

(22) Lai izvairītos no cenas ziņā pieejamu mājokļu ļaunprātīgas izmantošanas, piemēram, otrajai dzīvesvietai vai īstermiņa īrei, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka mājoklis tiek un paliek izmantots pareizajam mērķim.

(23) Pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā cenām ir jābūt tādā diapazonā, kas nodrošina mājokļu pieejamību cenas ziņā, vienlaikus nepārsniedzot šo mērķi, lai novērstu nepamatotus konkurences izkropļojumus. Nosakot cenas ziņā pieejamu mājokļu cenas, dalībvalstis var ņemt vērā arī enerģijas izmaksas un citus ar mājokli saistītus izdevumus, lai atspoguļotu kopējo finansiālo slogu mājsaimniecībām.

(24) Lai nodrošinātu, ka pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu un cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā ir pielāgoti mājsaimniecību vajadzībām, dalībvalstīm šādiem pakalpojumiem būtu jāpiemēro minimālie kvalitātes, vides un pieejamības kritēriji. Šādi kritēriji ietver, piemēram, personu ar invaliditāti un vecāka gadagājuma cilvēku piekļūstamību, klimatnoturību, minimālo platību, siltumapgādi un aukstumapgādi, ventilāciju, energoefektivitāti, sanitārās labierīcības un ūdensapgādi, ēkas būvniecības stabilitāti un ugunsdrošību, kā arī ēkas platjoslas gatavību. Nosakot sociālo un cenas ziņā pieejamu mājokļu projektu atrašanās vietas, dalībvalstis var arī apsvērt cenas ziņā pieņemama transporta pieejamību pamatpakalpojumiem, piemēram, veselības aprūpei, izglītībai un finanšu pakalpojumiem.

(25) Lai saglabātu konkurenci cenas ziņā pieejamu mājokļu tirgus segmentā, pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā vajadzētu būt atvērtiem ar vienlīdzīgiem noteikumiem visiem tirgus dalībniekiem, kas spēj sniegt šādus pakalpojumus.

(26) Sociālo vai cenas ziņā pieejamu mājokļu ēkas, kas subsidētas pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi ietvaros, būtu jāparedz sociālo mājokļu vai cenas ziņā pieejamu mājokļu nodrošināšanai pietiekami ilgu laiku, vismaz uz 20 gadiem, lai novērstu spekulācijas. Tajā pašā laikā īpašos pienācīgi pamatotos apstākļos, piemēram, nodrošinot pagaidu izmitināšanu ekstrēmu laikapstākļu un klimata notikumu vai citu dabas katastrofu gadījumā, darbības atbalsta shēmas vai investīciju shēmas ar zemu publisko atbalstu, var būt pamatotas shēmas ar īsāku termiņu. Turklāt ir pamatoti atbrīvot no šā pienākuma ievērot minimālo 20 gadu termiņu pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu un cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā sniedzējus, kuru darbība būtībā aprobežojas ar minētā pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, iespējams, ar gada komerciālajiem ieņēmumiem, kas nepārsniedz 5 % no kopējiem gada ieņēmumiem pilnvarojuma periodā, kurus var uzskatīt par pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi papildinošiem un kuriem ir juridisks pienākums visu savu peļņu atkārtoti ieguldīt šā pakalpojuma sniegšanā. Šā atbrīvojuma mērķis ir ļaut šiem pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniedzējiem mājokļu jomā pārdot sociālos mājokļus vai cenas ziņā pieejamus mājokļus, lai vajadzības gadījumā atkārtoti ieguldītu piemērotākos sociālajos mājokļos vai cenas ziņā pieejamos mājokļos. Piemērojot šo atbrīvojumu, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka komercieņēmumi ir tikai papildu ieņēmumi, piemēram, veicot izlases veida pārbaudes, jo īpaši gadījumos, kad ir aizdomas par ļaunprātīgu izmantošanu.

(27) Kritiski svarīgas zāles ir zāles, kuru nepietiekama piegāde rada nopietnu kaitējumu vai nopietna kaitējuma risku pacientiem. Dažu kritiski svarīgu zāļu piegādes ķēdē var būt riski un trūkumi, kas var apdraudēt kritiski svarīgo zāļu nepārtrauktu piegādi pacientiem Savienībā, jo īpaši krīzes situācijās, piemēram, pandēmijas gadījumā. Šādi riski un nepilnības, iespējams, attaisno mērķtiecīgu valsts intervenci, tostarp finansējumu, jo īpaši kritiski svarīgu zāļu, to aktīvo vielu un citu svarīgu resursu ražošanas jaudā. Ja Savienības līmenī vai vienas vai vairāku dalībvalstu līmenī, izmantojot neaizsargātības novērtējumu, tiek konstatēta tirgus nepilnība attiecībā uz konkrētu kritiski svarīgu zāļu piegādes drošību, visām vai dažām attiecīgajām dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai izvēlēties uzticēt konkrētas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības uzņēmumiem, lai uzlabotu šādu kritiski svarīgu zāļu piegādes drošību. Tāpēc kompensācija par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi kritiski svarīgu zāļu jomā un kas nepārsniedz vispārējo kompensācijas robežlielumu, būtu jāatbrīvo no paziņošanas prasības saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu.

(28) Līguma 93. pants ir *lex specialis* attiecībā uz Līguma 106. panta 2. punktu. Līguma 93. pantā izklāstīti noteikumi, kas piemērojami kompensācijai par sabiedriskajiem pakalpojumiem sauszemes transporta nozarē. Attiecībā uz pasažieru transportu 93. pantu īsteno ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1370/2007 ([16]), kurā paredzēti noteikumi, kas piemērojami kompensācijai par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām sabiedriskajā pasažieru satiksmē. Regulas (EK) Nr. 1370/2007 piemērošana iekšzemes ūdensceļu pasažieru satiksmei ir dalībvalstu ziņā. Regula (EK) Nr. 1370/2007 atbrīvo no paziņošanas saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu visas tās kompensācijas sauszemes transporta nozarē, kas atbilst minētās regulas nosacījumiem. Attiecībā uz kravu pārvadājumiem Komisijas paziņojumā "Pamatnostādnes par valsts atbalstu sauszemes un multimodālajiem pārvadājumiem", kurā paredzēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem valsts atbalstu, kas ir atlīdzība par tādu saistību izpildi, kuras parasti uzskata par sabiedriskajiem pakalpojumiem dzelzceļa kravu pārvadājumu nozarē, var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu saskaņā ar Līguma 93. pantu, ir sniegta minētā panta interpretācija. Saskaņā ar spriedumu *Altmark* lietā kompensāciju sauszemes transporta nozarē, kas neatbilst Līguma 93. panta noteikumiem, nevar atzīt par saderīgu ar Līgumu, pamatojoties uz Līguma 106. panta 2. punktu vai jebkuru citu Līguma noteikumu. Līdz ar to sauszemes transporta nozarei šo lēmumu nebūtu jāpiemēro.

(29) Atšķirībā no sauszemes transporta uz jūras un gaisa transporta nozarēm attiecas Līguma 106. panta 2. punkts. Daži noteikumi, kas piemērojami kompensācijai par sabiedriskajiem pakalpojumiem gaisa un jūras transporta nozarē, ir atrodami Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1008/2008 ([17]) un Padomes Regulā (EEK) Nr. 3577/92 ([18]). Tomēr atšķirībā no Regulas (EK) Nr. 1370/2007 minētās regulas neattiecas uz iespējamā valsts atbalsta elementu saderību un neparedz atbrīvojumu no paziņošanas pienākuma saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu. Tādējādi šis lēmums būtu jāpiemēro kompensācijām par sabiedriskajiem pakalpojumiem gaisa un jūras transporta nozarēs, ja papildus šajā lēmumā izklāstīto nosacījumu izpildei šādas kompensācijas attiecīgos gadījumos atbilst arī nozaru noteikumiem, kas izklāstīti Regulā (EK) Nr. 1008/2008 un Regulā (EEK) Nr. 3577/92.

(30) Īpašos gadījumos sabiedrisko pakalpojumu kompensācijas par gaisa un jūras savienojumiem uz salām un lidostām, un ostām, kas uzskatāmi par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā, ir atbilstoši paredzēt robežlielumus, kas balstīti uz vidējo gada pasažieru skaitu. Turklāt, ja jūras savienojumi ar salām ietver kravu pārvadājumus, ir lietderīgi noteikt robežlielumus, pamatojoties uz gada vidējo kravu apjomu, kas jānosaka, pamatojoties uz tipisko attiecību starp pasažieru ietilpību un transportlīdzekļu ietilpību. Šādi robežlielumi atspoguļo šādu darbību ekonomisko realitāti un to pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi raksturu. Turklāt, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta saskaņā ar 2014. gada aviācijas pamatnostādnēm ([19]), pat lidostas, kurās ikgadējā pasažieru plūsma pārsniedz 200 000 pasažieru, joprojām bieži vien nav rentablas. Lai atspoguļotu šo ekonomisko realitāti, ir lietderīgi ar Lēmumu 2012/21/ES noteikto pasažieru robežlielumu palielināt no 200 000 pasažieriem līdz 500 000 pasažieru. Visbeidzot, ņemot vērā ostu lomu un jo īpaši ostu lomu salu un tālākajos reģionos, pašreizējais robežlielums būtu jāpalielina no 300 000 līdz 400 000 pasažieru. Tālāko reģionu ostām, ņemot vērā to izšķirošo nozīmi savienojamības nodrošināšanā, ņemot vērā to ģeogrāfisko attālumu no dalībvalsts kontinentālās daļas, būtu jāpiemēro atbrīvojums no paziņošanas prasības neatkarīgi no ikgadējā pasažieru vai kravas satiksmes apjoma.

(31) Tas, cik lielā mērā konkrēts kompensācijas pasākums ietekmē tirdzniecību un konkurenci, ir atkarīgs ne tikai no ik gadu saņemtās vidējās kompensācijas summas un attiecīgās nozares, bet arī no pilnvarojuma sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi perioda kopējā ilguma. Ja vien ilgāks periods nav pamatots ar vajadzību pēc būtiska ieguldījuma, piemēram, sociālā mājokļa vai cenas ziņā pieejama mājokļa jomā, kurā ieguldījumus parasti amortizē periodā, kas pārsniedz 20 gadus, šis lēmums būtu jāpiemēro tikai attiecībā uz pilnvarojuma periodiem, kas nepārsniedz desmit gadus.

([16]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1370/2007 (2007. gada 23. oktobris) par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 (OV L 315, 3.12.2007., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2007/1370/oj).

([17]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1008/2008 (2008. gada 24. septembris) par kopīgiem noteikumiem gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai Kopienā (OV L 293, 31.10.2008., 3. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1008/oj).

([18]) Padomes Regula (EEK) Nr. 3577/92 (1992. gada 7. decembris), ar ko piemēro principu, kurš paredz jūras transporta pakalpojumu sniegšanas brīvību dalībvalstīs (jūras kabotāža) (OV L 364, 12.12.1992., 7. lpp.; ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1992/3577/oj).

([19]) Komisijas paziņojums – Pamatnostādnes par valsts atbalstu lidostām un aviokompānijām (OV C 99, 4.4.2014., 3. lpp.).

(32) Lai piemērotu Līguma 106. panta 2. punktu, dalībvalstij īpaši jāpilnvaro attiecīgais uzņēmums sniegt konkrētu pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi.

(33) Lai nodrošinātu Līguma 106. panta 2. punktā noteikto kritēriju izpildi, nepieciešams paredzēt precīzākus nosacījumus un prasības, kas būtu jāizpilda attiecībā uz pilnvarojumu sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Kompensācijas summu var pareizi aprēķināt un pārbaudīt tikai tad, ja uzņēmumiem uzliktie sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumi un jebkuri valstij uzliktie pienākumi ir skaidri noteikti attiecīgās dalībvalsts kompetento iestāžu vienā vai vairākos aktos. Instrumenta veidi dažādās dalībvalstīs var atšķirties, bet tajā būtu jānorāda vismaz attiecīgie uzņēmumi, uzlikto sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu precīzs saturs, ilgums un vajadzības gadījumā darbības teritorija, jebkādu ekskluzīvu vai īpašu tiesību piešķiršana un būtu jāapraksta kompensācijas mehānisms un parametri, lai noteiktu kompensāciju, novērstu un atgūtu jebkādu iespējamu kompensācijas pārmaksu.

(34) Lai izvairītos no nepamatotiem konkurences izkropļojumiem, kompensācija nedrīkstētu pārsniegt summu, kas nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kas uzņēmumam rodas, sniedzot pakalpojumu, tostarp samērīgu peļņu.

(35) Vērā ņemamās neto izmaksas būtu jāaprēķina kā starpība starp izmaksām, kas radušās, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ieņēmumiem, kas gūti, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai, alternatīvi, kā starpību starp neto izmaksām uzņēmumam, darbojoties ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu, un neto izmaksām vai peļņu tam pašam uzņēmumam, darbojoties bez sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākuma. Jo īpaši, ja sabiedrisko pakalpojumu sniegšana rada ieņēmumu samazinājumu, piemēram, regulētu tarifu dēļ, tomēr neietekmē izmaksas, neto izmaksas par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākuma izpildi būtu jābūt iespējai noteikt, pamatojoties uz neiegūtajiem ieņēmumiem. Lai nepieļautu nepamatotus konkurences izkropļojumus, kompensācijas summas aprēķināšanas nolūkā būtu jāņem vērā visi ieņēmumi, kas gūti, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (t. i., visi ieņēmumi, ko pakalpojuma sniedzējs nebūtu ieguvis, ja tas nebūt saņēmis pilnvarojumu ar šāda pakalpojuma sniegšanas pienākumu). Ja attiecīgajam uzņēmumam ir piešķirtas ekskluzīvas vai īpašas tiesības, kas saistītas ar darbībām, kuras nav pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kam ir piešķirts atbalsts, kurš nes peļņu, kas pārsniedz saprātīgu peļņu, vai gūst labumu no citām valsts piešķirtām priekšrocībām, šī peļņa vai gūtais labums būtu jāiekļauj tā ieņēmumos neatkarīgi no to klasifikācijas Līguma 107. panta nolūkam.

(36) Lai kontrolētu iespējamo šķērssubsidēšanu starp pakalpojumiem, ja uzņēmums darbojas gan pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi konkrētā jomā, gan ārpus tās, iekšējā grāmatvedības uzskaitē atsevišķi jāuzrāda izmaksas un ieņēmumi, kas saistīti ar katru pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un izmaksas un ieņēmumi par citiem pakalpojumiem, kā arī izmaksu un ieņēmumu iedalīšanas parametri.

(37) Kompensācija, kas pārsniedz summu, kura nepieciešama, lai nosegtu attiecīgā uzņēmuma neto izmaksas pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai, būtu jāuzskata par nesaderīgu valsts atbalstu, kas būtu jāatmaksā valstij ar procentu maksājumiem. Kompensācija, kas piešķirta pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai, bet kuru attiecīgais uzņēmums patiesībā izmantojis, lai darbotos citā tirgū citu mērķu labā nekā tie, kas noteikti pilnvarojuma aktā, nav nepieciešama pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai un līdz ar to arī var būt nesaderīgs valsts atbalsts, kas būtu jāatmaksā valstij ar procentu maksājumiem.

(38) Pakalpojuma sniedzēja peļņa, kas nepārsniedz attiecīgo mijmaiņas darījumu likmi un 100 bāzes punktus, nebūtu jāuzskata par nesaprātīgu. Šajā kontekstā attiecīgā mijmaiņas darījumu likme tiek uztverta kā atbilstīga peļņas norma par bezriska ieguldījumu. Prēmija 100 bāzes punktu apmērā cita starpā ir paredzēta, lai kompensētu likviditātes risku, kas saistīts ar kapitāla nodrošināšanu, ko piešķir pakalpojuma sniegšanai pilnvarojuma periodā.

(39) Gadījumos, kad pakalpojuma sniedzējs neizjūt vērā ņemamu komercriska pakāpi, piemēram, tāpēc, ka uzņēmuma izmaksas par pakalpojuma sniegšanu tiek pilnībā kompensētas, peļņa, kas pārsniedz attiecīgās mijmaiņas darījumu likmes un 100 bāzes punktu kritēriju, nebūtu jāuzskata par saprātīgu.

(40) Ja, ņemot vērā īpašus apstākļus, nav piemēroti izmantot kapitāla rentabilitātes koeficientu, dalībvalstīm būtu jāspēj paļauties uz citiem peļņas līmeņa rādītājiem, lai noteiktu, kādai vajadzētu būt saprātīgai peļņai, piemēram, pašu kapitāla vidējo atdevi, ieguldītā kapitāla rentabilitātes koeficientu, peļņu no aktīviem vai apgrozījuma rentabilitāti.

(41) Nosakot saprātīgu peļņu, dalībvalstīm būtu jāvar ieviest veicinošus kritērijus, jo īpaši saistībā ar sniegtā pakalpojuma kvalitāti un produktivitātes efektivitātes pieaugumu. Efektivitātes pieaugums nedrīkstētu samazināt sniegtā pakalpojuma kvalitāti. Piemēram, dalībvalstīm būtu jāspēj pilnvarojuma aktā definēt produktivitātes efektivitātes mērķus un noteikt, ka kompensācijas līmenis ir atkarīgs no tā, cik lielā mērā šie produktivitātes efektivitātes mērķi ir sasniegti. Pilnvarojuma aktā var paredzēt, ka tad, ja uzņēmums nesasniedz mērķus, kompensācija ir samazināma, piemērojot pilnvarojuma aktā norādīto aprēķina metodi, bet, ja uzņēmums pārsniedz mērķus, kompensāciju var palielināt, piemērojot metodi, kas norādīta pilnvarojuma aktā. Jebkāda atlīdzība, kas saistīta ar produktivitātes efektivitātes pieaugumu, būtu jānosaka tādā līmenī, kas ļautu šo pieaugumu līdzsvaroti sadalīt starp uzņēmumu un dalībvalsti, un/vai lietotājiem.

(42) Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, piemērojot Lēmumu 2012/21/ES, būtu jāpielāgo pienākums veikt pārmērīgas kompensācijas *ex post* kontroli, lai mazinātu administratīvo slogu dalībvalstīm. Tāpēc to biežums būtu jāsamazina un dalībvalstis būtu jāatbrīvo no šādām kontrolēm, ja kompensācija tiek noteikta iepriekš, pamatojoties uz ticamu uzņēmējdarbības plānu. Turklāt, ja pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniedzēja darbība būtībā aprobežojas ar attiecīgā pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu un, iespējams, ja gada komerciālie ieņēmumi nepārsniedz 5 % no kopējiem gada ieņēmumiem pilnvarojuma periodā, ko var uzskatīt par papildinošiem pakalpojumam ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ja pakalpojuma sniedzējam ir juridisks pienākums visu savu peļņu atkārtoti ieguldīt šajā pakalpojumā ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, pārmērīgu izkropļojumu risks, kas saistīts ar iespējamu pārmērīgu kompensāciju, ir ierobežots. Šādā gadījumā nebūtu arī nepieciešams veikt *ex post* pārbaudes, lai pārliecinātos par pārmērīgas kompensācijas neesību. Tomēr, piemērojot šo atbrīvojumu, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka komercieņēmumi ir tikai papildu ieņēmumi, piemēram, veicot izlases veida pārbaudes, jo īpaši gadījumos, kad ir aizdomas par ļaunprātīgu izmantošanu.

(43) Lai samazinātu administratīvo slogu, ar Lēmumu 2012/21/ES noteiktie ziņošanas pienākumi būtu jāatceļ. Tāpat vienkāršošanas nolūkā būtu jāsvītro arī pienākums pilnvarojuma aktā atsaukties uz minēto lēmumu. Lai saglabātu pietiekamu pārredzamības līmeni attiecībā uz kompensāciju, kas piešķirta par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, būtu jāpielāgo Lēmumā 2012/21/ES noteiktie pārredzamības pienākumi. Attiecībā uz informācijas publicēšanu par individuāliem atbalsta piešķīrumiem ir lietderīgi noteikt robežvērtības, kuru pārsniegšanas gadījumā minēto publicēšanu var uzskatīt par samērīgu, ņemot vērā atbalsta apjomu.

(44) Atbrīvojumam no iepriekšējas paziņošanas prasības dažiem pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi nevajadzētu liegt dalībvalstīm iespēju ziņot par konkrētu atbalsta pasākumu. Šāda paziņojuma gadījumā vai ja Komisija pēc sūdzības vai *ex officio* izvērtē konkrēta atbalsta pasākuma saderību, Komisija izvērtēs, vai attiecīgie nosacījumi ir izpildīti. Ja tie nav izpildīti, pasākums būtu jāizvērtē saskaņā ar principiem, kas ietverti Komisijas paziņojumā par nostādnēm valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu ([20]).

(45) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot Komisijas Direktīvas 2006/111/EK ([21]) noteikumus.

(46) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot Savienības noteikumus konkurences jomā, jo īpaši Līguma 101. un 102. pantu.

(47) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot Savienības noteikumu prasības publiskā iepirkuma jomā.

(48) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot stingrākus noteikumus attiecībā uz sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumiem, kas ir ietverti Savienības nozaru tiesību aktos.

([20]) Komisijas paziņojums – Eiropas Savienības nostādnes par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (OV C 8, 11.1.2012., 15. lpp.).

([21]) Komisijas Direktīva 2006/111/EK (2006. gada 16. novembris) par dalībvalstu un publisku uzņēmumu finansiālo attiecību pārredzamību, kā arī par dažu uzņēmumu finanšu pārredzamību (OV L 318, 17.11.2006., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/111/oj).

(49) Atbalsta shēmām, kas ieviestas saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES pirms šā lēmuma spēkā stāšanās, arī turpmāk vajadzētu būt saderīgām ar iekšējo tirgu un atbrīvotām no paziņošanas prasības vēl uz diviem gadiem. Atbalsts, kas ieviests pirms šā lēmuma stāšanās spēkā un netika piešķirts saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES, bet kas atbilst šajā lēmumā paredzētajiem nosacījumiem, būtu jāuzskata par saderīgu ar iekšējo tirgu un atbrīvotu no paziņošanas prasības. Tā kā ar šo lēmumu tiek ieviesti jauni nosacījumi, kuru ietekme ir ierobežota, attiecībā uz pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālajā jomā, izņēmuma kārtā, un lai aizsargātu šo esošo pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālajā jomā saņēmējus, ņemot vērā arī ierobežoto konkurences izkropļojumu potenciālu saistībā ar šādiem pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, atbalsta shēmai vai individuālajam atbalstam jebkuram pakalpojumam ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālajā jomā, kas stājies spēkā pirms šā lēmuma stāšanās spēkā un kas bija saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no paziņošanas prasības, arī turpmāk vajadzētu būt saderīgam ar iekšējo tirgu līdz pilnvarojuma akta darbības termiņa beigām.

(50) Komisijai šis lēmums vajadzības gadījumā būtu jāpārskata, ņemot vērā tā īstenošanā gūto pieredzi,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Priekšmets

Šajā lēmumā izklāstīti nosacījumi, saskaņā ar kuriem valsts atbalsts attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no Līguma 108. panta 3. punktā paredzētās paziņošanas prasības. Lai šajā lēmumā identificētu atbalsta saņēmēju, piemēro jēdzienu "viens vienots uzņēmums", kā definēts Regulas (ES) 2023/2832 2. panta 2. punktā.

2. pants

Darbības joma

1. Šajā lēmumā noteiktais atbrīvojums no Līguma 108. panta 3. punktā noteiktās paziņošanas prasības attiecas uz valsts atbalstu kompensācijas veidā, ko par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu piešķir tādiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā, un kas ietilpst vienā no šādām kategorijām:

a) kompensācija, kas nepārsniedz 20 miljonus EUR gadā par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu jomās, kas nav transports un transporta infrastruktūra, tostarp sociālie pakalpojumi, kas nav minēti c) apakšpunktā, un kritiski svarīgas zāles;

b) kompensācija par to, ka slimnīcas, kas sniedz medicīnisko aprūpi, tostarp attiecīgā gadījumā neatliekamās palīdzības pakalpojumus, sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi; tādu papildpasākumu īstenošana, kuri ir tieši saistīti ar galvenajām darbībām, jo īpaši pētniecības jomā, tomēr neliedz piemērot šo punktu;

c) kompensācija par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, kas ņem vērā sociālās vajadzības saistībā ar veselību un ilgtermiņa aprūpi, bērnu aprūpi, piekļuvi un reintegrāciju darba tirgū, neaizsargāto grupu aprūpi un sociālo integrāciju, tostarp pieejamību un atbalsta tehnoloģiju pakalpojumiem personām ar invaliditāti;

d) kompensācija par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu jomā sniegšanu, ja pakalpojumi sociālo mājokļu jomā atbilst pielikumā noteiktajām prasībām;

e) kompensācija par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā sniegšanu, ja pakalpojumi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā atbilst pielikumā noteiktajām prasībām;

f) kompensācija par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu attiecībā uz gaisa satiksmes savienojumiem vai jūras transporta savienojumiem ar salām, kurās vidējā gada satiksmes intensitāte divos finanšu gados pirms pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi piešķiršanas nepārsniedz 300 000 pasažieru, un, ja jūras savienojumi ar salām ietver kravu pārvadājumus, 75 000 lineāros kravas metrus ([22]);

g) kompensācija par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu attiecībā uz lidostām un ostām, kurās vidējā gada satiksmes plūsma divos finanšu gados pirms pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi piešķiršanas nepārsniedz 500 000 pasažieru lidostās un 400 000 pasažieru ostās vai ostās, kas atrodas tālākajos reģionos, neatkarīgi no gada vidējā satiksmes apjoma.

2. Ja kompensācijas summa, kas minēta 1. punkta a) apakšpunktā, pilnvarojuma laikā atšķiras, gada summu aprēķina kā pilnvarojuma laikā paredzamo kompensācijas gada summu vidējo rādītāju.

Šā panta 1. punkta a) apakšpunktā minēto gada robežlielumu piemēro par katru uzņēmumam uzticēto pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Kopīga vai individuāla pilnvarojuma gadījumā vairākās dalībvalstīs kompensācijas robežlielumu piemēro katrai dalībvalstij, kurā tiek sniegts pakalpojums.

3. Šo lēmumu piemēro tikai tad, ja periods, kurā uzņēmumam uzticēts sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, nepārsniedz desmit gadus. Ja pilnvarojuma periods pārsniedz 10 gadus, šo lēmuma nosacījumus piemēro tikai tiktāl, cik no pakalpojuma sniedzēja tiek prasīts vērā ņemams ieguldījums, kas ir jāamortizē ilgākā periodā saskaņā ar vispārpieņemtiem grāmatvedības principiem.

4. Ja pilnvarojuma darbības laikā šā lēmuma piemērošanas nosacījumi vairs netiek ievēroti, par atbalstu paziņo saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu.

5. Gaisa un jūras transporta jomā šo lēmumu piemēro tikai valsts atbalstam kā kompensācijai par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas piešķirts uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā, un kas atbilst Regulai (EK) Nr. 1008/2008 un attiecīgi vajadzības gadījumā Regulai (EEK) Nr. 3577/92.

6. Šo lēmumu nepiemēro valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem, ko piešķir uzņēmumiem sauszemes transporta jomā.

3. pants

Saderība un atbrīvojums no paziņošanas

Valsts atbalsts kompensācijas par sabiedriskajiem pakalpojumiem veidā, kas atbilst šajā lēmumā paredzētajiem nosacījumiem, ir saderīgs ar kopējo tirgu un ir atbrīvots no iepriekšējas paziņošanas pienākuma saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu, ja valsts atbalsts atbilst arī prasībām, kas izriet no Līguma vai attiecīgajiem Savienības nozaru tiesību aktiem.

4. pants

Pilnvaras

Attiecīgajam uzņēmumam vai uzņēmumiem pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu uztic ar vienu vai vairākiem aktiem, kuru formu katra dalībvalsts var noteikt pati. Šajā aktā vai aktos jo īpaši ietver šādu informāciju:

a) sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākuma saturs un ilgums;

b) attiecīgais uzņēmums un vajadzības gadījumā aptvertā teritorija;

c) jebkuru to ekskluzīvo vai īpašo tiesību raksturs, ko atbalsta piešķīrēja iestāde piešķīrusi konkrētajam uzņēmumam;

([22]) "Lineārie kravas metri" attiecas uz komerciālo kravas transportlīdzekļu un piekabju bez pavadības pārvadāto apjomu gadā, ko mēra joslas metros. Joslas metrs atbilst vienam metram garuma uz transportlīdzekļa klāja vienas joslas platumā.

d) kompensācijas mehānisma un kompensācijas aprēķina, kontroles un pārskata rādītāju apraksts;

e) pasākumi, lai nepieļautu iespējamu pārmērīgu kompensāciju un nodrošinātu šādas pārmērīgas kompensācijas atmaksu.

5. pants

Kompensācija

1. Kompensācijas summa nedrīkst būt lielāka par summu, kas nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kas rodas, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumus, tostarp saprātīgu peļņu.

2. Neto izmaksas var aprēķināt kā starpību starp izmaksām, kas noteiktas 3. punktā, un ieņēmumiem, kas noteikti 4. punktā. Alternatīvi to var aprēķināt kā starpību starp neto izmaksām uzņēmumam, darbojoties ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu, un neto izmaksām vai peļņu tam pašam uzņēmumam, darbojoties bez sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākuma.

3. Izmaksas, kas jāņem vērā, ietver visas tās izmaksas, kas radušās, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Tās aprēķina, pamatojoties uz šādiem vispārpieņemtiem izmaksu uzskaites principiem:

a) ja attiecīgais uzņēmums sniedz vienīgi pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, vērā var ņemt visas tā izmaksas;

b) ja uzņēmums veic arī darbības, kas nav uzskatāmas par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, vērā jāņem tikai tās izmaksas, kas ir saistītas ar pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu;

c) izmaksas, kas saistītas ar pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, var ietvert visas tās tiešās izmaksas, kas radušās, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un atbilstīgu ieguldījumu izmaksās, kas ir kopīgas gan pakalpojumam ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, gan citām darbībām;

d) izmaksas, kas saistītas ar ieguldījumiem, tostarp infrastruktūru, var tikt ņemtas vērā tad, ja tas nepieciešams pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai.

4. Ieņēmumi, kas jāņem vērā, ietver vismaz visus tos ieņēmumus, kas gūti, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, neatkarīgi no tā, vai ieņēmumi ir klasificēti kā valsts atbalsts Līguma 107. panta nozīmē. Ja attiecīgajam uzņēmumam ir piešķirtas ekskluzīvas vai īpašas tiesības, kas saistītas ar darbībām, kuras nav pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kam ir piešķirts atbalsts, kurš nes peļņu, kas pārsniedz saprātīgu peļņu, vai gūst labumu no citām valsts piešķirtām priekšrocībām, šo peļņu un gūto labumu iekļauj tā ieņēmumos, neatkarīgi no to klasifikācijas Līguma 107. panta nolūkam. Attiecīgā dalībvalsts var nolemt, ka peļņa, kas rodas no citām darbībām, kas nav attiecīgie pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir pilnībā vai daļēji jāpiešķir pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi finansēšanai.

5. Ja uzņēmums veic darbības gan konkrēta pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi jomā vai vairāku pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi jomā, gan ārpus tās, iekšējā grāmatvedības uzskaitē atsevišķi jāuzrāda izmaksas un ieņēmumi, kas saistīti ar katru pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un izmaksas un ieņēmumi par citiem pakalpojumiem, kā arī izmaksu un ieņēmumu iedalīšanas parametri. Izmaksas, kas saistītas ar visām tām darbībām, kuras neattiecas uz pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, aptver visas tiešās izmaksas, atbilstošu ieguldījumu kopējās izmaksās un adekvātus ieņēmumus no kapitāla. Kompensāciju nepiešķir par izmaksām, kas saistītas ar darbībām, kuras neietilpst pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi darbības jomā.

6. Dalībvalstis attiecīgajam uzņēmumam pieprasa atmaksāt visu pārmaksāto kompensāciju.

6. pants

Saprātīga peļņa

1. Šajā lēmumā "saprātīga peļņa" nozīmē kapitāla rentabilitātes koeficientu, kas būtu vajadzīgs tipiskam uzņēmumam, apsverot pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu visā pilnvarojuma periodā, ņemot vērā riska līmeni. "Kapitāla rentabilitātes koeficients" nozīmē iekšējo peļņas normu, ko uzņēmums gūst par savu ieguldīto kapitālu pilnvarojuma periodā. Riska līmenis ir atkarīgs no attiecīgās nozares, pakalpojuma veida un kompensācijas īpašībām.

2. Nosakot samērīgu peļņu, dalībvalstis var ieviest veicinošus kritērijus jo īpaši saistībā ar sniegtā pakalpojuma kvalitāti un produktivitātes efektivitātes pieaugumu. Efektivitātes pieaugums nedrīkst samazināt sniegtā pakalpojuma kvalitāti. Jebkādu atlīdzību, kas saistīta ar produktivitātes efektivitātes pieaugumu, nosaka tādā līmenī, kas ļautu šo pieaugumu līdzsvaroti sadalīt starp uzņēmumu un dalībvalsti, un/vai lietotājiem.

3. Šajā lēmumā kapitāla rentabilitātes koeficients, kas nepārsniedz attiecīgo mijmaiņas darījumu likmi ar prēmiju 100 bāzes punktu apmērā, tiek jebkurā gadījumā uzskatīts par saprātīgu. Attiecīgā mijmaiņas darījumu likme ir likme, kuras termiņš un valūta atbilst pilnvarojuma akta darbības ilgumam un valūtai. Gadījumos, kad pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšana nav saistīta ar būtisku komercrisku vai līguma risku, jo īpaši, ja neto izmaksas, kas gūtas, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, būtībā tiek kompensētas *ex post* pilnā apmērā, saprātīga peļņa nedrīkst pārsniegt attiecīgo mijmaiņas darījumu likmi ar prēmiju 100 bāzes punktu apmērā.

4. Ja īpašos apstākļos kapitāla rentabilitātes koeficienta izmantošana nav lietderīga, dalībvalstis var paļauties uz citiem peļņas līmeņa rādītājiem, nevis kapitāla rentabilitātes koeficientu, lai noteiktu, kādai vajadzētu būt saprātīgai peļņai, piemēram, pašu kapitāla vidējā atdeve, ieguldītā kapitāla rentabilitātes koeficients, peļņa no aktīviem vai apgrozījuma rentabilitāte. "Atdeve" nozīmē ieņēmumus pirms procentiem un nodokļiem minētajā gadā. Vidējā atdeve tiek aprēķināta, izmantojot diskonta faktoru līguma darbības laikā, kā norādīts Komisijas paziņojumā par atsauces likmes un diskonta likmes noteikšanas metodes pārskatīšanu ([23]). Neatkarīgi no izvēlētā rādītāja dalībvalstij jāspēj pēc pieprasījuma sniegt Komisijai pierādījumus, ka peļņa nepārsniedz to, kas būtu vajadzīga tipiskam uzņēmumam, apsverot pakalpojuma sniegšanu, piemēram, iesniedzot atsauces uz panākto atdevi no līdzīgu veidu līgumiem, kas piešķirti konkurences apstākļos.

7. pants

Pārmērīgas kompensācijas kontrole

1. Dalībvalstis nodrošina, ka kompensācija, ko piešķir par pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, atbilst šajā lēmumā noteiktajām prasībām un jo īpaši ka uzņēmums nesaņem kompensāciju, kas pārsniedz saskaņā ar 5. pantu noteikto summu. Dalībvalstis pēc Komisijas pieprasījuma sniedz pierādījumus par atbilstību. Šajā nolūkā dalībvalstis veic regulāras pārbaudes vismaz reizi piecos gados pilnvarojuma periodā un minētā perioda beigās.

2. Ja dalībvalsts par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi ir noteikusi fiksētu kompensācijas līmeni, kurā ir pienācīgi paredzēts un ņemts vērā efektivitātes pieaugums, kādu pakalpojuma sniedzējam paredzēts gūt pilnvarojuma akta darbības laikā, pamatojoties uz izmaksu un ieņēmumu pareizu sadali un pamatotām cerībām, kā aprakstīts šajā iedaļā, pārmērīgas kompensācijas pārbaude principā aprobežojas ar pārbaudi, vai peļņas līmenis, kādu pakalpojuma sniedzējs ir tiesīgs sasniegt saskaņā ar pilnvarojuma aktu, patiešām ir saprātīgs, raugoties no *ex ante* perspektīvas.

3. Ja pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniedzēja darbība būtībā aprobežojas ar pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu un gada komerciālie ieņēmumi nepārsniedz 5 % no kopējiem gada ieņēmumiem pilnvarojuma periodā, un pakalpojumu sniedzējam ir juridisks pienākums visu savu peļņu atkārtoti ieguldīt šā pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanā, *ex post* pārbaudes, lai pārliecinātos par pārmērīgas kompensācijas neesību, nav vajadzīgas. Piemērojot šo atbrīvojumu, dalībvalstis nodrošina, ka komercieņēmumi ir tikai papildu ieņēmumi no pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanas.

4. Ja uzņēmums ir saņēmis kompensāciju, kas pārsniedz saskaņā ar 5. pantu noteikto summu, attiecīgā dalībvalsts pieprasa attiecīgajam uzņēmumam atmaksāt saņemto pārmērīgo kompensāciju. Ja turpmākie kompensācijas maksājumi ir paredzēti notiekošā pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi pilnvarojumā, kompensācijas aprēķināšanas parametrus atjaunina nākotnē, un, ja pārmērīgas kompensācijas summa nepārsniedz 10 % no vidējās gada kompensācijas summas, šādu pārmērīgu kompensāciju var atskaitīt no nākamā kompensācijas maksājuma.

([23]) Komisijas paziņojums par atsauces likmes un diskonta likmes noteikšanas metodes pārskatīšanu (OV C 14, 19.1.2008., 6. lpp.).

8. pants

Pārredzamība

1. Dalībvalstis nodrošina, ka no 2028. gada 1. janvāra informācija par atbalstu, kas pārsniedz 1 miljonu EUR vienam uzņēmumam par vienu pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi pilnvarojuma periodā, tiek reģistrēta centrālā reģistrā valsts vai Savienības līmenī. Informācija centrālajā reģistrā ietver saņēmēja identifikāciju, valsts juridisko pamatu, kompensācijas summu, piešķiršanas datumu, pilnvarojuma ilgumu, piešķīrēju iestādi, atbalsta instrumentu un iesaistīto nozari, pamatojoties uz saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju Savienībā ("*NACE* klasifikācija"). Centrālo reģistru izveido tā, lai sabiedrībai būtu viegli piekļūt informācijai, vienlaikus nodrošinot atbilstību Savienības noteikumiem par datu aizsardzību, tostarp vajadzības gadījumā pseidonimizējot konkrētus ierakstus.

2. Dalībvalstis 20 darbdienu laikā pēc atbalsta piešķiršanas reģistrē centrālajā reģistrā 1. punktā noteikto informāciju par visu atbalstu, ko piešķīrusi ikviena iestāde attiecīgajā dalībvalstī. Dalībvalstis veic attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu centrālajā reģistrā iekļauto datu precizitāti.

3. Reģistrēto informāciju par piešķirto atbalstu dalībvalstis glabā 10 gadus no atbalsta piešķiršanas dienas.

4. Pēc rakstiska Komisijas pieprasījuma attiecīgā dalībvalsts 20 darbdienu laikā vai tādā ilgākā laikposmā, kāds noteikts pieprasījumā, sniedz Komisijai visu informāciju, kuru Komisija uzskata par vajadzīgu, lai novērtētu, vai šā lēmuma nosacījumi ir izpildīti.

9. pants

Pārejas noteikumi

Šo lēmumu piemēro šādam individuālajam atbalstam un atbalsta shēmām:

a) visas atbalsta shēmas, kas stājās spēkā pirms šā lēmuma spēkā stāšanās, kas bija saderīgas ar iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas prasības saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES, arī turpmāk ir saderīgas ar iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas prasības vēl divu gadu laikposmā pēc šā lēmuma stāšanās spēkā;

b) visas atbalsta shēmas vai individuālais atbalsts attiecībā uz pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālajā jomā, kas stājās spēkā pirms šā lēmuma spēkā stāšanās un kas bija saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no paziņošanas prasības saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES, arī turpmāk ir saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no paziņošanas prasības līdz pilnvarojuma akta darbības beigām;

c) visas atbalsta shēmas vai individuālais atbalsts, kas stājās spēkā pirms šā lēmuma stāšanās spēkā un kas nebija saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no paziņošanas prasības saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES, bet kas atbilst šajā lēmumā paredzētajiem nosacījumiem un jo īpaši 2. panta 3. punktā paredzētajiem nosacījumiem, ir saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no iepriekšējas paziņošanas prasības.

10. pants

Atcelšana

Ar šo atceļ Lēmumu 2012/21/ES.

11. pants

Stāšanās spēkā

Šis lēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Strasbūrā, 2025. gada 16. decembrī

Komisijas vārdā –
priekšsēdētāja
Ursula VON DER LEYEN

PIELIKUMS

1. Šajā lēmumā sociālie mājokļi kā pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi atbilst šādām prasībām:

   a) ir pieejami nelabvēlīgā situācijā esošām mājsaimniecībām vai sociāli mazāk labvēlīgām grupām, tostarp bezpajumtniekiem, kuri maksātspējas ierobežojumu dēļ nespēj iegūt mājokli tirgus apstākļos; pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu jomā nolūkā izvairīties no nabadzības koncentrācijas telpā var ietvert ierobežotu daļu mājsaimniecību, kas nav nelabvēlīgā situācijā;

   b) atbilst dalībvalstī spēkā esošajiem minimālajiem kvalitātes un vides standartiem un piekļūstamības prasībām;

   c) jābūt pieejamiem sociālo mājokļu vajadzībām vismaz 20 gadus no pakalpojuma sniegšanas sākuma. Dalībvalstis var atļaut īsāku laikposmu ar noteikumu, ka tas ir pienācīgi pamatots, piemēram, ar valsts intervences pagaidu raksturu. Šāds pamatojums jāreģistrē un pēc pieprasījuma jāiesniedz Komisijai saskaņā ar 8. panta 4. punktu.

      Ja pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniedzēja darbība būtībā aprobežojas ar attiecīgā pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu un gada komerciālie ieņēmumi nepārsniedz 5 % no kopējiem gada ieņēmumiem pilnvarojuma periodā, un pakalpojumu sniedzējam ir juridisks pienākums visu savu peļņu atkārtoti ieguldīt šajā pakalpojumā ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, to var atbrīvot no šā pienākuma ievērot minimālo 20 gadu termiņu. Piemērojot šo atbrīvojumu, dalībvalstis nodrošina, ka komercieņēmumi ir tikai papildu ienākumi saistībā ar pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu;

   d) kompensācija par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sociālo mājokļu jomā cita starpā sedz ieguldījumu izmaksas jaunu ēku būvniecībai, tostarp zemes iegādei, esošo dzīvokļu vai pārveidojamo vai renovējamo ēku iegādei, esošo dzīvokļu vai ēku (vai to atsevišķu būves elementu) pārveidošanai vai renovācijai, izmaksas, kas rodas, nodrošinot atbilstību piekļūstamības prasībām vecāka gadagājuma cilvēkiem vai personām ar invaliditāti, vides standartu ievērošanu un izmaksas par pielāgošanos klimatnoturībai, kā arī darbības izmaksas, ja tas nepieciešams pakalpojuma darbībai.

2. Šajā lēmumā cenas ziņā pieejami mājokļi kā pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi atbilst šādām prasībām:

   a) ir pieejami mājsaimniecībām, kuras tirgus rezultātu un jo īpaši tirgus nepilnību dēļ nespēj piekļūt mājokļiem ar cenas ziņā pieejamiem nosacījumiem.

      Mājokļu pieejamība ir jānovērtē, pamatojoties uz ticamiem rādītājiem, piemēram, īres un ienākumu attiecību, hipotekāro maksājumu un ienākumu attiecību, cenas un ienākumu attiecību, pārmērīgu mājokļa izmaksu likmi vai mājokļa iegādei nepieciešamo ienākumu gadiem; enerģijas izmaksas jāuzskata par daļu no kopējām mājokļa izmaksām.

      Dalībvalsts apzinātās cenas ziņā pieejamu mājokļu vajadzības, kā arī izmantotie rādītāji un kritēriji ir jāreģistrē un pēc pieprasījuma jāiesniedz Komisijai saskaņā ar 8. panta 4. punktu.

      Pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā ir jāsniedz labums mājsaimniecībām, kurām patiešām ir vajadzīgi cenas ziņā pieejami mājokļi, jo īpaši ņemot vērā mājsaimniecības ienākumus un sastāvu.

      Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka subsidētie mājokļi tiek un turpina tikt izmantoti cenas ziņā pieejamiem mājokļiem;

   b) cenas ziņā pieejamu mājokļu cenām vai īres maksām ir jābūt zemākām nekā tirgus cenas un tās jānosaka, pamatojoties uz pārredzamiem kritērijiem, piemēram, mājsaimniecību ienākumiem, tirgus cenām, izmaksām, kas radušās mājokļu nodrošinātājiem; mājokļu cenās vai īres maksās var ņemt vērā citas mājokļa izmaksas, piemēram, enerģijas izmaksas;

   c) mājokļu cenas vai īres maksu nedrīkst samazināt zem tā, kas ir nepieciešams, lai atbalsttiesīgajām mājsaimniecībām nodrošinātu pieejamību cenas ziņā;

   d) atbilst dalībvalstī spēkā esošajiem minimālajiem kvalitātes un vides standartiem un piekļūstamības prasībām;

   e) jābūt atvērtiem ar vienlīdzīgiem noteikumiem visiem pakalpojumu sniedzējiem, kas spēj sniegt pakalpojumu, neatkarīgi no to juridiskā statusa un/vai publiskā vai privātā rakstura;

f) jābūt pieejamiem cenas ziņā pieejamu mājokļu vajadzībām vismaz 20 gadus no pakalpojuma sniegšanas sākuma; Dalībvalstis var atļaut īsāku laikposmu ar noteikumu, ka tas ir pienācīgi pamatots, piemēram, ar valsts intervences pagaidu raksturu. Šāds pamatojums jāreģistrē un pēc pieprasījuma jāiesniedz Komisijai saskaņā ar 8. panta 4. punktu.

Ja pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniedzēja darbība būtībā aprobežojas ar attiecīgā pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu un gada komerciālie ieņēmumi nepārsniedz 5 % no kopējiem gada ieņēmumiem pilnvarojuma periodā, un pakalpojumu sniedzējam ir juridisks pienākums visu savu peļņu atkārtoti ieguldīt šajā pakalpojumā ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, to var atbrīvot no šā pienākuma ievērot minimālo 20 gadu termiņu. Piemērojot šo atbrīvojumu, dalībvalstis nodrošina, ka komercieņēmumi ir tikai papildu ienākumi saistībā ar pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu;

g) kompensācija par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā cita starpā sedz ieguldījumu izmaksas jaunu ēku būvniecībai, tostarp zemes iegādei, esošo dzīvokļu vai pārveidojamo vai renovējamo ēku iegādei, esošo dzīvokļu vai ēku (vai to atsevišķu būves elementu) pārveidošanai vai renovācijai, izmaksas, kas rodas, nodrošinot atbilstību piekļūstamības prasībām vecāka gadagājuma cilvēkiem vai personām ar invaliditāti, vides standartu ievērošanu un izmaksas par pielāgošanos klimatnoturībai, kā arī darbības izmaksas, ja tas nepieciešams pakalpojuma darbībai.